

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
เทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

**THE PARTICIPATION OF THE PEOPLE TOWARDS THE COMMUNITY
DEVELOPMENT PLAN DISTRICT MUNICIPALITY TAKUD**

วสันต์ พวงกุหลาบ

สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 คน สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลของการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพศ, สถานภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในส่วนของ อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : แผนพัฒนาชุมชน, การมีส่วนร่วมของประชาชน, ประชาคม

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine 1) The participation of the people's towards the community development plan in the municipality takud Saraburi province 2) The relationship between personal With toward participation of the people's community plan of the people's in The district municipality takud saraburi province.

The research is quantitative research using questionnaires and interviews with 328 people's using the statistical frequency statistics, mean, standard deviation. Test at And data analysis by SPSS. Results of the study found that gender, status did not correlate with the participation of the community development plan in the age, education, occupation, monthly income. And the length of stay in the area. Correlated with the

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 17
และการสัมมนาวิชาการเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ชุมชน ครั้งที่ 5

participation of the community development plan. Statistically significant at the 0.05 level and the participation of the people's towards the community development plan the municipality takud Included in the average medium

Keywords: community development plans, public participation, community

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระมากขึ้น โดยมีหน้าที่ทั้งการบริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นแล้วยังขยายบทบาทหน้าที่ให้รวมถึงคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย เป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนไปสู่เป้าหมายเดียวกันของคนในชุมชน (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2527) รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในอนาคตอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืน ในปัจจุบันภาครัฐได้สนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างแพร่หลาย การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนแล้วในหลายพื้นที่และจังหวัดสระบุรี มีการดำเนินการตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2542)

การทำวิจัยเรื่องนี้ เพราะว่าเป็นพื้นที่เทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ประชาชนในพื้นที่มีปัญหาต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลตะกุดไม่ค่อยให้ความสำคัญกับภาคประชาชนทุกครั้งที่มีการทำประชามติหมู่บ้านเทศบาลจะเกณฑ์คนของตนเองมา เพื่อยกมือสนับสนุนลงมติการทำประชามติหมู่บ้านทุกครั้งให้กับพวกตนเอง ดังนั้นประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับความเป็นธรรมไม่ค่อยเห็นด้วยในการพัฒนาท้องถิ่น และไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของประชาชน จึงอยากให้เทศบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผลที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ในฐานะผู้ทำการวิจัย จึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานเพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาล ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของเจมส์ เครย์ตัน ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งนำเอาความห่วงกังวลของสาธารณชน ความต้องการและความเชื่อ ค่านิยมของประชาชนเข้ามาประกอบการตัดสินใจของรัฐบาล โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้การตัดสินใจที่สาธารณชนให้การสนับสนุน เครย์ตัน ได้เสนอความหมายของการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมหลายสิ่งที่แตกต่างกันดังนี้ (James L. Creighton, 2547 p.21)

2. ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer เป็นทฤษฎีความต้องการซึ่งกำหนดลำดับขั้นตอน ความต้องการ Alderfer ได้ชี้ความแตกต่างระหว่างความต้องการในระดับต่ำและความต้องการในระดับสูง แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1. ความต้องการเพื่อการคงอยู่ (E = Existence Needs) ซึ่งเป็นความต้องการการตอบสนองด้วยปัจจัยทางวัตถุ และความปลอดภัยในการทำงาน

2. ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (R = Relatedness Needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่สามารถตอบสนองได้ด้วยการสื่อสารอย่างเปิดเผยและการได้แลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกกับสมาชิกคนอื่นในองค์กร 3. ความต้องการด้านความงอกงาม (G = Growth Needs) ที่สืบค้นพบจาก

<http://onlinebookbank.com.5/7/2553>

3. ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนแบบผสมผสาน (integrated Rural development Theory) มาจากแนวทางการพัฒนาของธนาคาร โลก เป็นผู้เสนอให้ประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนานำไปใช้ในการพัฒนาชนบท ซึ่งสังคมส่วนใหญ่ของประเทศเหล่านั้น มีกระบวนการกำลังดำเนินการพัฒนาหลาย ๆ ด้าน เช่น การผลิต การสื่อสาร การคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข การมีงานทำ การเพิ่มโอกาสทางสังคม การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมให้ประชาชน (James L. Creighton, 2547 p.21)

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดจากทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ จากปัจจัยการมีส่วนร่วม จอห์นและนอร์แมน(John and Norman,1977) และตัวแปรตาม จากองค์ประกอบการมีส่วนร่วม นอร์แมน อัฟฮอฟ (Norman Uphoff,1981) ไพร์ตัน เตชรินทร์,2527 p. 6-7) ในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี ทั้งหมด 6 หมู่บ้าน จำนวน 1,808 คน.
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ เทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี มีเนื้อที่รวม 8.3 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,200 ไร่
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาภาพรวมของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินการของส่วนราชการต่าง ๆ ปรากฏเป็นนโยบาย มาตรการ แนวทางโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การร่วมคิดและตัดสินใจที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน 2) การร่วมทำ ร่วมดำเนินการต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน 3) การร่วมติดตามประเมินผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน 4) การร่วมสนับสนุนต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

สมมติฐานในการวิจัย

ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และอาชีพ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย แบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด และตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนด การวิจัยได้ดำเนินการดังรายละเอียดตามหัวข้อดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือในการวิจัย
3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ประมวลผล
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 ชุด ตามสูตรของ Taro Yamane (Yamane, T. 1967) เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยแบบสอบถามเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Chi – Square Test

ประโยชน์ที่คาดหวังจากการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะนำเสนอข้อมูลและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ดังนี้

1. ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ กับการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
3. ทำให้รับทราบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

4. ข้อมูลนำไปปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของประชาชน เพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องจะศึกษาโดยทั่วไป

สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชากรกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นกับปัจจัยส่วนบุคคล เพศ, สถานภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในส่วนของ อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยและถอดบทเรียนจากการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนจากแกนนำชุมชนที่ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน พบว่า

1. แผนชุมชนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้หลายคนได้ร่วมคิด และทำให้มองเห็นปัญหาและทางออกได้หลากหลายโดยทุกคนมีส่วนร่วม
2. สมาชิกในชุมชนตื่นตัวที่จะจัดการกับชุมชนของตนเองและพึ่งตนเองก่อนที่จะคิดถึงคนอื่นหรือหน่วยงานอื่น
3. การได้พบปะพูดคุยกันช่วยสร้างความรักความเข้าใจระหว่างกันให้เกิดขึ้นและเห็นใจคนอื่นมากขึ้น
4. การจัดทำแผนชุมชนช่วยให้ชุมชนได้รู้จักตนเองอย่างชัดเจน เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งศักยภาพตัวเงินทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทุนทางสังคม ซึ่งทุนเหล่านี้ในวันจะมีความสำคัญนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง
5. แผนชุมชนเป็นเครื่องมือที่ร้อยละใช้สมาชิกในชุมชนรวมตัวกันนำไปสู่ความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง
6. การทำแผนชุมชนทำให้ชุมชนรู้จักการจัดการ โดยเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ การทำงานร่วมกันอาศัยความรู้ความเข้าใจมากกว่าการทำงานคนเดียวสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนอื่นที่สนใจ
7. การจัดทำแผนชุมชนเป็นกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ และเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ให้ประชาชนในชุมชนมีการร่วมคิดและตัดสินใจ เพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างตรงจุด
2. ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการร่วมทำและร่วมดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชนของตนเองให้มากขึ้น เพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นระบบ และเข้มแข็ง
3. ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชนของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการสังเกต ติดตามผล ทบทวนกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนเกิดความรักและห่วงใยในสิ่งที่ทำร่วมกัน
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ที่จะเป็นที่จะมีประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความรัก ห่วงใย ความเป็นเจ้าของในชุมชนของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กระบวนการบูรณาการการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน, ข้อมูลการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลตะกุด, (เอกสารถ่ายสำเนา 2551, p.1)
- กลยุทธ์และการสนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน 2551, p.6-10.)
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, “การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท”, การบริหารงานพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ 2527, p. 275)
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2542, p.138-139.)
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119/ตอนที่ 102 ก/หน้า 66/8 ตุลาคม 2545, (James L. Creighton, 2547 p.21) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน”, (จากหนังสือ Involving Citizens in Community Decision Making, แปลและเรียบเรียงโดย วันชัย วัฒนศัพท์, 2547 p. 21)
- Yamane, T. 1967. Elementary Sampling Theory, USA: Prentice Hall
- ทฤษฎีการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน (Integrated Rural development Theory สืบค้นพบจาก <http://onlinebookbank.com>, 5/7/2553)